

OKRUHY OTÁZEK PRO STÁTNÍ ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠKY

Studijní obor: UČITELSTVÍ VÝCHOVY KE ZDRAVÍ PRO ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Studijní program: UČITELSTVÍ PRO ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Kód programu: N 7503

Platnost od akademického roku 2016/2017

OKRUH DISCIPLÍN ŽIVOTNÍHO STYLU A ZDRAVOTNĚ VĚDNÝCH

1. Zdravotní politika a podpora zdraví v ČR, prevence a podpora zdraví ve světě

Vymezení pojmů zdravotní politika, podpora zdraví, ochrana zdraví, prevence a zdravotní výchova. Vývoj podpory zdraví v ČR, Národní program zdraví, NEHAP, Zdraví 21, Strategie veřejného zdraví. WHO, vývoj podpory zdraví, Zdraví pro všechny, Zdraví 21, podpora zdraví a Evropská Unie

2. Strategie prevence a podpora zdraví ve vzdělávacím systému ČR

Vymezení pojmů, primární, sekundární, terciální prevence (či všeobecná, selektivní a indikovaná prevence). Význam včasného odhalení rizikového chování a sociálně patologických jevů; screening, příklady. Strategie prevence rizikových projevů dětí a mládeže v působnosti resortu MŠMT ČR (primární prevence - cílové skupiny, rizikové projevy chování).

3. Primární prevence v českém školství

Minimální preventivní program (tvorba, evaluace a diagnostika). Program škola podporující zdraví (vznik, cíl programu, základní pilíře, zastoupení škol podporujících zdraví v ČR, systém udělování licence).

4. Přístupy k prevenci rizikového chování. Volný čas a prevence u dětí a mládeže

Modely a typy rizikového chování. Koordinace a spolupráce institucí v prevenci rizikového chování. Primární a sekundární skupiny a jejich vliv na dospívající. Formy aktivit volného času, volnočasové aktivity sportovního a nesportovního charakteru, subjekty angažované ve volnočasových aktivitách. Rizikové trávení volného času u dětí a mládeže.

5. Projekty podpory zdraví

Zásady přípravy projektů podpory zdraví - plánování a příprava projektu, vypracování záměru projektu, organizace, předpoklady, jak dosáhnout efektivního projektu, zásady hodnocení projektu – plán hodnocení, druhy hodnocení, dlouhodobý efekt projektu, hodnocení poměru efekt versus cena. SWOT analýza projektu.

6. Výživová specifika jednotlivých populačních skupin I.

Kvalitativní a kvantitativní nároky na výživu těhotné a kojící ženy; výživové potřeby novorozence a kojence – kojení, umělé formule, zavádění nemléčných příkrmů; výživa v období batolete.

7. Výživová specifika jednotlivých populačních skupin II.

Nutriční a kvalitativní nároky výživy u dětí předškolního věku, mladšího a staršího školního věku. Systém školního stravování v ČR, spotřební koš. Desatero dětské výživy. Výživa u dospívajících dívek a chlapců s ohledem na životní styl a pohybovou aktivitu.

8. Výživová specifika jednotlivých populačních skupin III.

Výživové potřeby dospělé populace s ohledem na pohlaví, profesi a životní styl. Zásady zdravé výživy, aktuální problematika zdravého způsobu stravování. Výživová doporučení. Problematika výživy u lidí ve stáří.

9. Výživa a zdraví

Výživa jako prevence vzniku civilizačních chorob (nádorová, kardiovaskulární, metabolická onemocnění). Problematika výživy u vybraných onemocnění (diabetes mellitus, celiakie, fenylketonurie, onemocnění trávicího traktu, aj.). Potravinové alergie. Dietní systém ve zdravotnických zařízeních.

10. Sexuální výchova v minulosti a současnosti

Lidská sexualita, sexuální pud, sexuální potřeba a sexuální chování. Sexuální výchova – definice a význam. Historie výuky sexuální výchovy v českém školství. Cíle sexuální výchovy. Principy sexuální výchovy. Témata sexuální výchovy v systému vzdělávání v ČR.

11. Sexuální norma a sexuální deviace

Sexuální identifikace, orientace a chování. Charakteristika sexuální deviací, jejich klasifikace, diagnostika, etiologie, terapie, příklady (pedofile, fetišismus, fušerství, voyeurismus, transvestitismus, exhibicionismus aj.). Rizika těchto deviací pro děti a dospívající. Ochrana dětí před sexuálními deviacemi.

12. Sexuální delikvence (kriminálnita)

Charakteristika sexuálního deliktu, trestní úprava těchto činů, příklady sexuálních deliktů. Otázka znásilnění z hlediska pachatele, oběti a prostředí. Syndrom sexuálně zneužívaného dítěte (CSA) – formy zneužívání, pachatel, oběť, prostředí (rizikové situace a rodiny), projevy následky, prevence.

13. Problematika pohybového aparátu v dětství a dospívání

Osifikace, lebka novorozence, zevní a vnitřní faktory ovlivňující růst, růstové poruchy, vývoj kostry v dospívání, problematika fyziologické zátěže a adaptace pohybového aparátu v jednotlivých věkových obdobích.

14. Problematika orgánových soustav v dětství a dospívání

Anatomické a fyziologické zvláštnosti soustavy trávicí, dýchací, vylučovací a pohlavní.

15. Problematika oběhového a imunitního systému v dětství a dospívání

Fetální krevní oběh, adaptace krevního oběhu po narození, změny fyziologických hodnot srdeční frekvence, tlaku krevního, hematologických hodnot, novorozenecká žloutenka, zvláštnosti imunitního systému v dětství.

16. Problematika nervového, smyslového a endokrinního systému v dětství a dospívání

Hormonální ovlivnění růstu, účinky jednotlivých hormonů, juvenilní diabetes mellitus, poruchy smyslového vnímání v dětství, vývoj neuro regulačních mechanismů.

17. Charakteristika bezpečnostního systému České republiky a Integrovaný záchranný systém. Chování učitele (pedagoga) v případě mimořádné události při zabezpečení ochrany dětí ve škole nebo při akcích organizovaných školským zařízením

Bezpečnostní systém - ústřední, hlavní, územní, výkonné a další prvky bezpečnostního systému. Integrovaný záchranný systém - základní složky IZS, koordinace činnosti složek IZS. Co dělat, když bude nařízena evakuace ve škole při vzniku mimořádné události, tísňové volání, kde získat informace o mimořádné události, zabezpečení přesunu osob na komunikacích při mimořádné události.

18. Mimořádné události a chování v případě mimořádné události a hygienické aspekty mimořádných událostí

Klasifikace mimořádných událostí, mimořádné události vyvolané přírodními vlivy a vyvolané činností člověka. Obecné zásady chování při vzniku mimořádných událostí, varovné signály a jejich význam, činnost při evakuaci. Bojové biologické prostředky – bioterorismus. Základní pravidla chování při povodních.

19. Hygiena a epidemiologie. Epidemiologie infekčních nemocí

Vymezení základních pojmů. Systém orgánů ochrany veřejného zdraví. Epidemiologická situace v ČR ve srovnání s ostatními zeměmi. Infekce, infekční a epidemiologický proces formy výskytu. Očkování, očkovací látky, techniky očkování. Epidemiologická opatření zaměřená na eliminaci zdroje nákazy a přerušování cesty přenosu. Epidemiologická opatření zaměřená na zvýšení odolnosti populace. Infekční choroby související se sociálním prostředím, migrací a cestovním ruchem.

20. Vybraná infekční onemocnění v rámci pedagogického procesu

Příklady *Alimentární nákazy* (salmonelóza, kampylobakteriíza, průjemová onemocnění vyvolaná *Escherichia coli*). *Sexuálně přenosné choroby* (STD) – (HIV/AIDS, kapavka, syfilis, trichomoniáza, genitální herpes, atd.). *Respirační infekce*. *Zoonózy* (vzteklina, tularémie, toxoplasmóza). *Infekce přenášené členovci* (klíšťová encefalitida, Lymeská borelióza). *Parazitární onemocnění* (roup dětský, škrkavka, veš dětská). *Dětská exatémová onemocnění*. *Infekce kůže a sliznic* (svrab, kandidóza, dermatomykózy) – původce, cesta přenosu, preventivní opatření.

Doporučená literatura:

- ANDĚL, M., BENEŠ, P. *Výživa nemocných v těžkých stavech*. Brno: Institut dalšího vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví, 1999. ISBN 80-7013-277-9
- DRBAL, C., Podpora zdraví-úvod do problematiky. *Zdravotnictví v ČR*, 2005, č.3, s. 88-89. ISSN 1213-6050
- DRBAL, C., *Zdraví a zdravotní politika*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1996. 116 s. ISBN 80-210-1466-0
- FRAŇKOVÁ, S., DVOŘÁKOVÁ-JANŮ, V. *Psychologie výživy a sociální aspekty jídla*. Praha: UK, 2003. 256 s. ISBN 80-246-0548-1.
- FRAŇKOVÁ, S., ODEHNAL, J., PAŘÍZKOVÁ, J. *Výživa a vývoj osobnosti dítěte*. Praha: HZ Editio, 2000. 198 s. ISBN 80-86009-32-7.
- FREJ, D. *Dietní sestra – diety ve zdraví a nemoci*. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-537-X
- GÖPFERTO VÁ, D., JANO VSKÁ, D., DOHNAL, K.: *Mikrobiologie, imunologie, epidemiologie, hygiena*. 2. Vyd. Praha: Triton, 2006.
- GREGORA, M. *Výživa malých dětí*. Praha: Grada Publishing, 2004, 96 s. ISBN 80-247-0270-3.
- HANREICH, I. *Jídlo a pití malých dětí*. Praha: Grada., 2001. 108 s. ISBN 80-247-0100-6.
- HANREICH, I. *Výživa kojenců aneb jídlo a pití v prvním roce života*. Praha: Grada, 2000. 76 s. ISBN 80-7169-841-5.
- HANUŠOVÁ, J. *Sexuální zneužívání*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-64-4.
- HAVLÍNOVÁ, M., VENCÁLKOVÁ, E., HAVLOVÁ, J. et al. *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole*. Praha: Portál, 2008. 224 s. ISBN 978-80-7367-487-8
- HAVLÍNOVÁ, M., KOPŘIVA, P., MAYER, I. et al. *Program podpory zdraví ve škole*. Praha: Portál, 2006. 311 s. ISBN 80-7367-059-3
- HOŘEJŠÍ, J. *Gynekologické problémy u děvčátek a dospívajících dívek*. Praha: Grada Publishing, 2003.
- HRONEK, M. *Výživa ženy v obdobích těhotenství a kojení*. Praha: Maxdorf, 2004. ISBN 80-7345-013-5
- INSTITUT ZDRAVOTNÍ POLITIKY A EKONOMIKY. *Podpora zdraví-poznatky a praxe, souhrny poznatků z vybraných monografií*. Kostelec nad Černými lesy: IZPE 2003. 94 s. ISSN 1213-8096
- KEBZA, V., *Psychosociální determinanty zdraví*. Praha: Academia, 2005. 263 s. ISBN 80-200-1307-5
- KEJVALOVÁ, L. *Výživa dětí od A do Z*. Praha: Vyšehrad, 2005. ISBN 80-7021-773-1
- KELLER, U., MEIER, R., BERTOLI, S. *Klinická výživa*. Praha: Scienta medica, 1993. 240 s. ISBN 80-85526-08-5.
- KOMÁREK, L., RÁŽOVÁ, J. *Podpora zdraví a zdravotní politika v prevenci nádorových onemocnění*. Praha: Státní zdravotní ústav, 2002. 35 s. ISBN 80-7071-205-8
- KOPECKÝ, M. a kol. *Somatologie*. Olomouc: 2010. ISBN 978-80-244-2271-8.
- KRCH, F. D. a kol. *Poruchy příjmu potravy*. Praha: Grada, 1999. 240 s. ISBN 80-7169-627-

7.

KŘÍŽ, J. Podpora zdraví-vývoj a perspektivy. *Hygiena*, 2008, roč.53, č.1, s.19-22. ISSN 1802-6281

KUČERA, Z., HAVELKOVÁ, J. Podpora zdraví-vývoj teoretických základů. *Zdravotnictví v ČR*, 2005, č.3, s. 89-95. ISSN 1213-6050

KUNOVÁ, V. *Zdravá výživa*. Praha: Grada Publishing, 2004, 136 s., ISBN 80-247-0736-5.

KUNOVÁ, V. *Zdravá výživa a hubnutí*. Praha: Grada Publishing, 2005, 128 s. ISBN 80-247-1050-1.

MACHOVÁ, J. *Biologie člověka pro učitele*. Praha: 2008. ISBN 978-80-7184-867-7.

MACHOVÁ, J., HAMANOVÁ, J. *Reprodukční zdraví v dospívání*. Praha: H&H, 2002.

MACHOVÁ, J., MARÁDOVÁ, E., KLEMENTA, J. *Základy sexuální výchovy*. Praha: PdF UK, 1998.

MÁLKOVÁ, I., KRCH, F. D. *SOS nadváha – Průvodce úskalím diet a životního stylu*. Praha: Portál, 2001. 236 s. ISBN 80-7178-521-0.

MARTINEK, B. a kol. *Ochrana člověka za mimořádných událostí*. Praha. MV GŘHZS, 2003. 119 s. ISBN 80-86640-08-6.

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR, *Zdraví 21, dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva ČR*. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2003. 124 s. ISBN 80-85047-99-3

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČR. *Zdraví 21, výklad základních pojmů, úvod do evropské zdravotní strategie*. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2004.160 s. ISBN 80-85047-33-0

NEVORAL, J. et al. *Výživa v dětském věku*. Jinočany: H&H, 2003, 434 s. ISBN 80-86022-93-5.

PROVAZNÍK, K., KOMÁREK, L. *Manuál prevence v lékařské praxi, souborné vydání*. Praha: Fortuna, 2003,2004. 736 s. ISBN 80-7168-942-4

PRYMULA, R. a kol.: *Biologický a chemický terorismus*. Praha: Grada, 2002.

ŠULOVÁ, L., FRAŇKOVÁ, S., MARTÍNKOVÁ, K. *Výchova k manželství a rodičovství na základních a středních školách*. Praha: UK, 1995.

ŠULOVÁ, L. *Jak učit výchovu k manželství a rodičovství?* Praha: Grada Publishing, 1995.

ŠULOVÁ, L., FAIT, T., WEISS, P. *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví*. Praha:Maxdorf, 2011. ISBN 978-80-7345-238-4

UZEL, R. *Sexuální výchova*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-69-5.

VILÁŠEK, J. *Krizové řízení*. Praha: Karolinum UK, 2009. 81 s. ISBN 978-80-246-1723-7

VOKURKA, M., HUGO, J. et al. *Velký lékařský slovník*, 3. rozšířené vydání. Praha: Maxdorf, 2002, 2003. 966 s. ISBN 80-85912-97-X

Výživa a potraviny – časopis České společnosti pro výživu. ISSN 1211-846X.

WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Zdraví 21, osnova programu Zdraví pro všechny v Evropském regionu Světové zdravotnické organizace, Evropská řada Zdraví pro všechny č.6*. WHO: Praha, 2000. 191 s. ISBN 92 890 1349 4

WORLD HEALTH ORGANIZATION. *Basic documents, forty-sixth edition*. Geneva:WHO, 2007. 196 s. ISBN 978 92 4 165046 5

WASSERBAUER, S. et al. *Výchova ke zdraví pro vyšší zdravotnické školy a střední školy*.Praha: Státní zdravotní ústav, 2001. 47 s. ISBN 80-7071-172-8

WEISS, P.: *Sexuální deviace, klasifikace, diagnostika a léčba*. Praha: Portál, 2002. 351 s.

WEISS, P., ZVĚŘINA, J. *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-558-X.

ZVĚŘINA, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Praha: Akademické nakladatelství CERM, 2003. ISBN 80-7204-264-5. www.vyzivaspol.cz

www.anabel.cz, www.fzv.cz, www.hiv-aids.cz, www.planovanirodiny.cz,
www.sexuologickaspolecnost.cz, www.stob.cz, www.vyzivadeti.cz, www.zdrava5.cz,
www.khsolc.cz, www.szu.cz, www.mzcr.cz

Vypracováno dne 1. 12. 2016